

Om tyrefægtning.

For dem, der ikke har haft lejlighed til i virkeligheden at overvære en tyrefægtning følger her en kort beskrivelse af tyrefægtninger som de kendes fra Spanien og Meksiko.

Nordiske folk finder tyrefægtninger barbariske og grusomme, og da tyrekampe ube-
strideligt er forbundet med mulighed for/baade mænd og tyre, er det naturligt, at mange
død for
mennesker skarpt fordømmer den. Det er dog paa den anden side en kendsgerning, at men-
nesker, der trods forudfattet antipati dog bestemmer sig til at overvære en tyrefægt-
ning - naar de først er der - til deres egen overraskelse rives med af kampens spen-
ding og indfanges af tilskuermængdens hysteriske ophidselse. Maaske har de - sig selv
ubevidst - en intens fornemmelse af, at de overværer en handling, der har sin oprindel-
se i længst forsvundne hedenske tiders offerskikke.

Under de former tyrefægtning idag har antaget har den intet med sport at gøre.
Snarere maa den kaldes et skuespil - i lighed med de "circenses" de romerske kejsere
lod opføre for at forlyste folket.

Ernest Hemingway har skrevet en bog med titlen "Death in the afternoon", som er en
indgaaende saglig skildring af tyrefægtningens væsen og form. Heri betegner han en ty-
refægtning som en tragedie, og set med spanske eller meksikanske øjne er dette billede
sikkert velvalgt. ~~Tyrekampen kan forme sig som en tragedie for manden - for tyren er
den det altid.~~

Der er ganske bestemte regler for tyrefægtning, nedarvet og formuleret gennem
aarhundreder, bundet til traditioner, overleveret fra generation til generation.

Gaar vi ud fra billedet af en tyrefægtning som et skuespil, vil det falde natur-
ligt at inddele dette i en prolog, tre akter - og undertiden en epilog.

Prolog.

Tyrekampens tager som regel deres begyndelse om eftermiddagen ved fem-tiden. De
mænd, der skal kæmpe mod tyrene, kaldes matadorer. Sædvanligvis kæmper tre matadorer
mod seks tyre - to til hver. Samme dag som kampen skal finde sted mødes om morgenen de
tre matadorers betroede mænd for at udvalge de seks tyre, og der trækkes lod om, hvil-
ke tyre de tre matadorer skal have til modstandere.

Derefter lukkes de udvalgte tyre ved hjælp af svingdøre og faldløse ind i de stalde, hvor de skal forblive til kampens begyndelse.

Tyrekampen finder sted i en cirkelrund sanddekket arena, paa spansk kaldet en "plaza de toros". Selve ringen, hvor kampen udkæmpes, er omsluttet af en rødmalet barriere af planker, bag hvilken der hele vejen rundt løber en gang, som adskiller arena'en fra tilskuerspladsen, der fra ringen forneden stiger trappeformet op som et amfiteater.

Las os antage, at De har taget den dristige beslutning, at De vil overvære tyrefægtningen, og at De henvender Dem ved billetkontoret for at købe en billet. De finder det lukket, og i vinduet er der slaaet en plakat op: **ALT UDSOLGT**. En tjenstvillig sjæl oplyser Dem om, at De hos en hvilkenksomhelst opvarter i de omkringliggende cafeer kan faa en billet - til overpris. Mod en lille drikkeskilling ~~ekstra~~, oven i overprisen er De saa heldig at faa en plads paa skyggesiden.

Ikke langt borte fra Dem faar De i en særlig loge øje paa byens borgmester, der præsiderer som kampens leder, og De ser ham vifte med et lommetørklæde. Dette er signalet til, at en trompeter blæser i en trompet, hvilket igen er signalet til, at en port aabnes og to herolder til hest rider ind i ringen, galopperende tværs over arena'en, til de er naaet udfor borgmesteren. De hilser ham ærbødigt og modtager hans bemyndigelse til at aabne kampen, hvorefter de forlader ringen. Musikken sætter nu ind. En port, der fører ud til hestegaarden, lukkes op, og en procession af tyrefægtere i straalende kostumer viser sig. Forrest marcherer de tre matadorer side om side med deres kostbare kapper af guld- og sølvbrokade. De kommer rimeligvis lige fra kirken, hvor de har anraabt Gud om at give dem en god tyr, hvormed de mener en tapper tyr - en, der ikke er lunefuld og uberegnelig.

I række og geled bag matadorerne kommer deres stabe af picadorer og banderillos, og deres blikke er rettet mod borgmesterens loge. Matadorerne stiller sig op i front mod borgmesteren, tager deres sorte hatte af og bukker dybt.

Naar dette optrin er til ende, vil De se den matador, som skal kæmpe gaa ind i ringen og stille sig bag en plankevæg, bag hvilken han ogsaa under kampen kan søge ly, om fornødent. Hans hjælpere indtager deres forudbestemte pladser i ringen, mens de to andre matadorer og deres stabe trækker sig tilbage bag barrieren.

Det næste led i hele den ceremoni, der udgør prologen, er, at de to heroldeer paany rider op foran borgmesterens loge og beder om nøglen til den port, som fører ud til tyrestaldene. Nøglen kastes ned til heroldeerne, der rider tværs over ringen og afleverer den til en liberiklædt tjener, der slaar parat til at aabne for tyrens.

1. akt

Borgmesteren vifter paany med sit tørklæde, og trompeten gjælder. I spending stirrer alle mod den lille port, der nu aabnes. Tyren viser sig i frygtindgydende majestæt med løftet hovede og løftet hale. Foruden tyren er der ingen andre i ringen end matadoren og to banderillos - en i hver side af ringen.

Tyren møder paa dette stadium af kampen med hele sin vildskab og hele sin styrke i behold. Den er udhvilet og i god form, fuld af kampiver og overmod. Blindt angriber den, hvad der kommer i dens vej.

De vil nu se den ene banderillo løbe frem mod tyren, slæbende sin røde kappe i sandet foran tyren, som stanger efter kappen, og det er netop hvad man vil have den til, for ved at iagttage tyren kan matadoren se, hvilket horn den angriber med, idet næsten alle tyre har eet horn, som den foretrækker at anvende.

Men nu bør De have øjnene med Dem, for det, som nu sker, er i virkeligheden det centrale i hele kampen. De vil se matadoren gaa frem mod tyren, kun bevæbnet med en kirsebærfarvet kappe, foret med gul silke. Saasart tyren bliver opmærksom paa manden, som den instinktivt føler er en fjende, gaar den til angreb. Matadoren staar ganske stille, holdende kappen udfoldet foran sig. Naar tyren kommer ind/nært hold af ham, fører han langsomt og i højde med tyrens horn kappen ud til siden. Tyren lader sig narre og stanger efter den røde kappe i stedet for efter manden, men derved stryger den ofte saa tæt op ad matadoren, at den med hornene river flænger i hans dragt.

Efter det første mislykkede angreb løber tyren tilbage for at tage tilløb til et nyt. Gang efter gang lader matadoren tyren angribe. Gang efter gang leder han ved langsomt at føre kappen ud til siden tyren saa tæt som muligt forbi sin krop - uden selv at røre sig ud af stedet. Jo langsommere kappen føres ud til siden, jo større er naturligvis faren.

Paa blæsende dage er faren større, for vindstødene forhindrer matadoren i at beregne kappens bevægelser. Paa saadanne dage bliver kappen derfor gjort vaad - men dette betyder igen en overdreven belastning af haandleddene, af hvis smidighed og bøjelighed

arbejdet med kappen afhænger.

Det De har set matadoren udføre kaldes en "veronica" efter den hellige Veronica, som tørrede Jesus blodige ansigt med sin svededug, og som altid er afbildet holdende dugen i de to hjørner - paa samme maade som tyrefægteren holder sin kappe. Det er i "veronica"en at matadoren viser ikke blot sin ro og koldblodighed men ogsaa sin stil, idet han ved sit legemes rytmiske bejninger skænker tilskuerne en æstetisk nydelse. Matadorens arbejde med kappen gaar op i en enhed af fare og skønhed, der ikke kan undgaa at gøre indtryk paa mennesker med sans for mod og adel.

Dette meget smukke men overordentlig farlige arbejde med kappen har en meget mærkelig oprindelse. Hele denne stil blev skabt af en af de berømteste tyrefegtere, der har levet, og han skabte den - fordi han var sygelig og svag og derfor ikke kunde ^{taale} ~~tanke~~ at løbe. Hans stil var et brud med alle traditioner og fandt hurtigt efterlignere, der pynkede den op med nye raffinerede attituder, saa man nu virkelig kan tale om en tyrefægterkunst. Stilen er traadt i forgrunden og drabet af tyren, som tidligere var kampens maal, er gledet i baggrunden.

"Veronica"en sætter tyrefægteren paa en haard prøve. Utallige gange er der kun en haarsbred mellem ham og døden. Næsten alle matadorer er en eller flere gange blevet stangt farligt. Da tyren stanger med sænket hovede, rammer hornene som regel laar eller underliv.

Matadorenes nerver reagerer meget forskelligt efter en stangning. Mange tyrefegtere bliver stangt gang efter gang uden at de bagefter skænker det en tanke. De viser det samme mod som før. Andre mister modet for en tid, atter andre faar frygten i sig for bestandig, og deres navne glemmes hurtigt. Naar en tyrefægter ikke længer koldblodigt kan se tyren komme imod sig, uden at hans nerver begynder at dirre, vil han snart blive hujet og pebet ud af arena'en. Der er intet pinligere end at se en tyrefægter, der har mistet sit mod og nu er besat af en kujonagtig frygt. Han er kun optaget af ^{een} ~~de~~ ting: ikke at udsætte sig selv for fare men holde sig udenfor hornenes rækkevidde.

Naar, men vil vil gaa ud fra, at i den tyrekamp De overværer, er manden modig og tyren tapper. Efter en lang række "veronicas" kommer der nu mere liv i billedet. Tyren faar andre ting at tænke paa, for nu holder picadorerne deres indtog til hest. Tyren vejrer større bytte og gaar straks til angreb paa hestene, selv udsat for angreb fra

picadorerne, der med deres lanser forsøger at drive tyren tilbage. Ifølge lov skal hestens højre flanke og bugen være dækket af et vatteret skabarak til beskyttelse mod tyren, men lykkes det den at faa hovedet ind under hesten, har den saa megen kraft i sine skuldre, at den kan løfte baade hest og mand op i luften paa sine horn. Ser det ud til, at picadoren er sluppet fra den ufrivillige luftfart med livet, iler de to banderillos og matadoren ham til undsetning, idet de med deres røde kapper søger at lokke tyren ud i ringen.

Picadorerne saavel som matadorens arbejde gaar ud paa at faa tyren til gang paa gang at gaa til angreb for derigennem at trætte den og svække ~~deres~~^{dens} kampevne og at demoralisere den ved at knække dens overmod.

Mens hestene føres ud, kan De forberede Dem paa skuespillets

2. akt.

Denne indledes med, at De ser en helt ubevebnet mand træde ind i ringen. Det er den ene banderillo. I sine to hender har han to tynde stokke, der er tilspidsede i den ene ende. Tyren angriber ham. Med armene udstrakt løber manden mod den, men naar mand og tyr mødes og tyren sænker hornene for at stange, viger manden et skridt til siden, samler fædderne, staar op paa tærne og med højt løftede arme anbringer han de to tynde stokke - der benevnes "banderillas" - i den pukkelformede nakkemuskel, der staar op som en kam paa toppen af tyrenakken. En banderillo kan ikke udføre denne manøvre uden at lade tyren komme tæt ind paa sig - hvilket betyder, at han løber den største fare for at blive stangt.

Tyren vil uvægerligt vende sig for at angribe ham - men i dette kritiske øjeblik dukker matadoren og den ^{anden} banderillo op med deres røde kapper og bortleder tyrens opmærksomhed, ^{fra manden,} der i bogstavelig betydning har været paa nakken af den.

3. akt

Denne begynder med, at matadoren paany gaar frem mod den loge, hvor borgnesteren sidder. De ser ham foretage en dyb bøjning og blotte hovedet. Han ber om tilladelse *til at dræbe tyren. Efter dette ser De ham maligvis fjerne sig nogle skridt og gøre en lignende revorens for en eller anden højtstaende personlighed, en ven - eller den kvinde han i øjeblikket gør kur til.* Denne gestus betyder, at han tilegner vedkommende tyren. Nu bliver der travlhed ved barrieren, hvor hans hjælper er øjeblik senere overrak-

ker ham sværdet og "muleta'en", hvormed han begiver sig ud i ringen til slutkampen.

Det giver et gisp i tilskuerne, for matadoren er nu alene i ringen med tyren.

skarlagensrødt

Muleta'en består af et hjerteformet/klæde fastgjort til en tilspidset tynd stok med et haandgreb i den ene ende. Ved hjælp af muleta'en bringer matadoren tyren i den stilling han ønsker den skal indtage, naar han giver den "staalet", som det hedder, for nu skal det afgøres hvem af de to, mand eller tyr, der skal gaa ud af kampen som sejrherre.

matadoren

Men forinden faar ~~han~~ anledning til endnu engang at brillere med sit mod og sin kunst. Han bringer tyren til at angribe, og idet han svinger muleta'en foran tyrens horn tvinger han den til at følge med rundt i en bue. Med tyrens horn udfor sit legeme drejer han selv med i samme rytme. Det er en af de smukkeste passager en matador kan udføre men ogsaa en af de farligste, for han maa arbejde saa tæt ind paa tyren, at han ikke kan undgaa at blive spiddet, hvis han bedømmer afstanden forkert.

Endelig har matadoren bragt tyren i den stilling han vil have den i, og nu staaer den med sine fire klove fast plantet i sandet, stirrende paa manden, der staar foran den i nogle skridts afstand. Nu gælder det om at følge med i, hvad der sker. Se, nu drejer matadoren kroppen, saa han staaer halvt sideværts til tyren. Derefter fører han langsomt og beregnende sværdet op i sin udstrakte/haand, saa det sammen med hans ansigt og arm danner en lige linie. Han sigter langs klingens mod tyren - og nu læg mærke til, hvordan han spænder musklerne i sin krop. I et sæt løber han frem mod tyren - og resten gaar faktisk saa hurtigt, at man ikke opfatter det, før det er sket.

Hvis matadoren ikke inden de femten tilmaalte minutter har dræbt tyren, vinker borgmesteren fra sin loge med et grønt tørklæde, hvilket betyder, at tyren erklæres for sejrherre og levende ledes ud af ringen - til stor forsmædelse for matadoren, der ofte under beskyttelse af politiet, flov og skamfuld, maa forlade ringen.

Epilog.

De temperamentsfulde sydlændinge er ubarmhjertige overfor en matador, der ikke viser mod. De tænker ikke paa, hvor haardt livet er for en tyrefægter i den tid sæsonen varer. Tit maa han forlade en by straks efter at kampen er forbi for i tog eller bil at begive sig til en anden by mange kilometer borte, hvortil han ankommer dagen efter nogle timer før kampen skal begynde. Man har ikke hvilet rigtigt ud i mange dage og

netter. Og hver dag lever han med døden for øje. Er det noget under, at hans nerver undertiden svigter? Hver dag sætter han ikke bare livet paa spil men ogsaa æren, som for sydlændinge er noget meget alvorligt. For dem er det en æressag ikke at vise frygt. Det er en skam at løbe for modstanderen. Hellere miste livet end æren.

Modige matadorer

Flertallet af matadorer er af naturen modige, og dog føler de allesammen umiddelbart før kampen frygten krybe over sig. Men saasnart de staar overfor tyren, tænker de overhovedet ikke paa faren. Den modige matador frygter ikke tyren. Kommer tyren til ham, opsøger han den, nærmer sig den paa ganske nært hold, lader den stryge tæt forbi sig, bringer den endnu tættere til sig. Mens han leger med døden, der sidder paa lur i tyrens/horn, skaber han et kunstværk, for den fuldendte matador gør sig umage for, at alle hans bevægelser er yndefulde og at hans holdning viser værdighed. Naar han bruger kappen og muleta'en, holder han sine fødder tæt sammen. Bevægelserne han gør med kappe og muleta'en giver, naar de er vellykkede, tilskueren indtryk af en levende tegning, et stykke levende skulptur - eller om man vil: af en i de mindste enkeltheder gennemarbejdet "figur" i en balletdanser's solonummer. Som andre kunstnere arbejder matadoren bestandig paa at forbedre sin "stil" - paa at gøre sine bevægelser saa æstetisk yndefulde som muligt. Derved bliver hans arbejde en kunst, der ligesom balletdanserens skabes for vore øjne og som naar "numret" er forbi kun lever i erindringen hos dem, som har set ham. De store matadorer, hvis navne nævnes med ærefrygt er paa deres felt genier som Diaghileff, Nijinsky og José Greco.

Tapre tyre.

Mennesker, der ikke kender noget videre til tyrekampe, er ofte forundret over, at tyren gang efter gang stanger efter den røde kappe og ikke efter manden, og de mener tyrene maa være dumme. Forholdet er det omvendte: tyre er ikke blot tapre, de er tillige kloge.

~~Forholdet er imidlertid dette,~~ at det ved lov er paabudt kun at anvende tyre, der aldrig før har været i en arena. Det er et vildt, utømmet dyr, der slippes ind i ringen og for første gang lærer menneskenes trækthed at kende - og maa drage lære deraf. Og tyren lærer saa hurtigt og glemmer intet af, hvad den har lært, saa hvis en kamp trækker lidt længere ud end sædvanligt vilde tyren saa at lære matadoren hans kunst af, og

huske alle hans kneb, saa han vilde have meget vanskeligt ved at komme den tillivs. Sandheden er, at dersom tyrene fik lov at træne i samme omfang som tyrefægterne og fik lov at deltage i kamp efter kamp og indsamle erfaringer, vilde de paa grund af deres mod, klogskab og gode hukommelse, blive uovervindelige og drebe alle de tyrefægtere, der vovede sig imod dem.

Tyrens enestaende mod er i virkeligheden forudsætningen for al tyrefægning. Nesten alle tyre er tapre. Der er ganske vist tyre, der ikke er helt modige. De brøler og skraber i jorden for at skræmme modstanderen - hvilket er et udtryk for at den helst vil undgaa kampen. Tyre af den art er dog i mindretal. Den virkelig modige kamptyr er ikke bange for nogensomhelst eller for nogetsomhelst. Den virkelig tapre tyr indlader sig uden tøven og af egen drift i kamp, fordi den selv ønsker kamp, og den angriber gang efter gang, utværligt. Den virkelig tapre tyr forsøger ikke at "skræmme", men angriber med løftet hale. Som man kræver "ære" af matadoren kræver man "adel" af tyren. Det er ikke blot matadorene, hvis navne nævnes med ærefrygt. Ogsaa tyrene huskes. Der er udkommet en bog om berømte tyre, nævnt ved navn og med angivelse af de vigtigste data i deres liv. I arenaen er sympatien lige saa ofte paa tyrens side som paa matadorens, og tilskuerne falder oprigtige taarer, naar en ellers tapper tyr tilsidst maa give op og bide i gresset.

Og matadoren sænker i tankerne sin kaarde for den faldne modstander. Han hoverer ikke, for han ved, at maaske kommer turen næste gang til ham, og han husker ordspillet, der bestandig ringer i hans øren: "Tyrene giver, tyrene tager - de giver dig penge, og de tager dit liv".

Min artikel om

Lynfästning.